

So omejitve, ki jih kot otroci nimamo?

Draga Elena, pozdravljena.

Prva premiera v tej sezoni je za tabo in verjetno je lažje te dni, da zbereš misli. Kakšni so zadnji dnevi pred premiero, stresni, zabavni? Imaš kakšne posebne navade, ritualne tik preden se dvigne zastor? S Skodelico morja se v Lutkovnem gledališču Maribor med drugim lotevate tematike stvarjenja, boga, človeških odnosov in spoznavanja. Z vprašanji nastanka sveta se ukvarjamo, je sporočil češki režiser Jakub Folvarčny. Ali je en sam ali ima dva različna pola, ali je bog ustvaril človeka ali pa je človek ustvaril boga in podobno. Kako je zdaj s tem, ste odprli prostor za razmišljanje, dvom in gledanje s svojimi očmi? So to res omejitve, ki pa jih kot otroci nimamo?

Na Češko te je zaneslo, potem ko si diplomirala iz italijanščine in primerjalne književnosti na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Kaj je bil tisti odločilni moment, da si odšla v deželo lutk, na akademijo za gledališko umetnost DAMU, kjer pravkar na katedri za alternativno in lutkovno gledališče končuješ doktorski študij? V Sloveniji imamo sicer nekaj profesionalnih lutkovnih gledališč, a nobene gledališke akademije, ki bi celovito izobraževala za prav to specifično gledališče. In če te ta zanima, izbire verjetno, kot da greš iz države, nimaš, ali ne? Škoda, toliko lutkovne energije imamo. Kako je sploh študirati na Češkem, v deželi romantike in lepih žensk, umetniških vrhuncev in arhitekturnih

mojstrov? Tudi izvrstne kuharke. Je res, da Čehi svojo kuhinjo komentirajo na način dobrega vojaka Švejka, ko pravijo: "Težka je, naporna je, ampak tako dobra!" Otroke je treba vzgajati z zgledom, si postavljati vprašanja in jih obravnavati kot enakovredne gledalce. To so tvoja načela ustvarjanja za otroke. Na Češkem ne ločujejo med predstavami za odrasle, mladino, otroke, mi pa smo še zmeraj občutljivi za te delitve. Strinjam se še s tistimi, ki pravijo, da je lutka poetičen medij, in mislim, da tudi ti. Zakaj se otroci včasih lažje povežejo z lutko kot igralcem? Ljubezen do umetnosti ti je bila gotovo položena v zibko, starša sta glasbenika, zaposlena v ljubljans-

ski operi. Si po njima podedovala tudi glasbeni talent? Malokdo tudi ve, da na Češkem vodiš glasbeno skupino, v Mariboru si šefica lutkovnega zbora, obožuješ ples. Ti mariborski umetniški prostor omogoča vse to in ali se dokončno v tem mestu le prebuja neka nova generacija s svežimi idejami? Z odprtjem prenovljene cerkve je Maribor po mnogih letih le dobil celovito prenovljene Minorite. Kljub zamudi, ki smo je zaradi dolgoročnega načrtovanja, črpanja evropskih sredstev in še česa pri nas sicer že dobro vajeni, zaključek gradnje mestu prinaša novo prepoznavno zgodbo, vzbuja pričakovanja. Prostor neslutnih razsežnosti je to, kjer morda utopične ideje, in treba jih je imeti, postajajo realne.

Na enem mestu lahko Minoriti združijo celo množico raznih producentov, ki so sposobni izpeljati velike projekte. Precej gosposko bo v prihodnje biti šef lutkovnega gledališča v Mariboru. Novo hišo imate, ansambel je zelo uveljavljen doma in v tujini, nagrade, tudi zate, so vsakdanja stvar, mariborske lutke pa so sinonim za slovenske. V enem letu sta padla dva direktorska razpisa, vedejevstvo dosedanje direktorice je spet podaljšano. Kako gledate na situacijo od znotraj, v hiši, se je z lutkami res začel boj med starim in novim? Še nekaj me zanima. Od kod izhaja tvoj priimek? Zanimiv in nenavaden je.

Bodi dobro,

Petra Zemljič

Lutka je metafora. In mora biti igriva

Draga Petral

Pišem ti, medtem ko popremiersko razpoložena srkam čaj iz rožnate skodelice (to je vedno čajna mešanica veselja, utrujenosti, skrbi, kako bo predstava zaživela, žalosti in hkrati olajšanja, ker je na nek način konec). Skodelico mi je podarila prijateljica Basia (ja, češka dekleta so neverjetno lepa in Basia je ena izmed njih). Skodelica se je že enkrat razbila, iz ihta, in se potem čudežno popravila, iz ljubezni. Nekako tako kot v predstavi Skodelica morja. V njej se res dotikamo vprašanj stvarjenja in našega odnosa do transcendence, ampak v osnovi gre za to: ali je mogoče razbiti skodelice popraviti z malo lepila in medsebojnega odpuščanja. Verjamem, da bo to sporočilo nagovorilo vse generacije gledalcev, tudi tiste najmlajše, ki vseh metafizičnih plasti morda ne bodo ujeli. Ali pa?

Rada ustvarjam predstave, ki nago-varjajo na več ravneh. Verjamem, da so otroci ne samo zelo dojemljivi za različne čustvene odtenke in sporočila, ampak so lahko izpostavljeni tudi stvarjem, ki njihovo dožemanje presegajo. Ne smemo pozabiti, da so naravno nagnjeni k pozornemu raziskovanju sveta okoli sebe. Včasih je dobro, če temu zaupamo in če tudi sami včasih s svežimi očmi pogledamo na lastne definicije vsega, kar smo in kar nas obdaja.

Tega je me je naučil dragocen študij na filozofski fakulteti - do te mere, da sem si želela tudi sama ustvarjati več. Na akademiji v Pragi so me nad lutkovnim medijem navdušili zato, ker je raznolik in svoboden, ker do vsake lutke ali materiala pristajo raziskovalno. Všeč mi je češki pristop do lutkovne umetnosti: lutka je metafora. In lutka mora biti igriva. Opažam, da se v tem skriva velik razlog, zakaj so lutke otrokom tako blizu. Seveda so otroške predstave narejene tako, da se bodo mali gledalci v njih lahko prepoznali. Ampak profesorji so vztrajali pri dejstvu, da morajo biti napolnjene z vsebino, ki draži in zanima ustvarjalce same, sicer tudi otrokom ne bodo prinesle ničesar novega.

Na Češkem sem ostala tudi zato, ker sem se navdušila nad neome-

(Andrej Petelinšek)

jeno ustvarjalnostjo, ki ni vedno v nebo vpijoča, zato pa diha iz vsakega kotička na tleh in vsake še tako majhne fasade. Ganjena sem nad vztrajno češko iznajdljivostjo in nad neusmiljenim humorjem, s pomočjo katerih je njihov narod preživel marsikaj. Češka je tudi dežela glasbe, arhitekture, likovne umetnosti - veliko ljudi, ki se s tem ne ukvarjajo poklicno, je to vključilo v vsakodnevno življenje in to je zelo navdihujoče - vsak izmed nas lahko ustvarja male čudeže, ne glede na svoje področje delovanja. Lahko rečem, da sem se zaljubila tudi v njihovo nežno pokrajino (ki valovi podobno kot češki jezik) in seveda hrano, ki je res krepka. Sem velika oboževalka njihove telečje pečenke s smetano in brusnicami, čeprav ti priznam, da moram v lastnem interesu češko kuhinjo kombinirati še z domačo slovensko-italijansko.

Pol moje družine namreč izhaja iz severne Italije, od tam izvirata tudi priimek in ljubezen do dobre kuhinje. Družino pa je pripeljala skupaj glasba. Ne vem, od kod izhajajo talenti, že naša nona Lidia je bila recimo izjemna pevka, ampak gotovo pa je, da nas je izoblikoval način življenja, ki ga takšen poklic

Ganjena sem nad vztrajno češko iznajdljivostjo in nad neusmiljenim humorjem, s pomočjo katerih je njihov narod preživel marsikaj

prinaša s sabo. Moja mama Marija me je že kot otroka peljala na veliko "odraslih" koncertov, oper, pa tudi različnih razstav in se (tudi) z menoj o umetnosti veliko pogovarjala. Ampak od naklonjenega odnosa do umetnosti do umetniškega poklica je dolga pot. Za takšno odločitev je poleg talenta potrebna posebna ljubezen, pravi moj oče Sergej, ker s seboj prinaša veliko odpovedovanja in samodiscipline. Ampak očitno sta jo nehote prenesla naprej, drugačnega življenja si sploh ne znam več predstavljati.

Vesela sem, da lahko zdaj ustvarjam na različnih področjih. V Mariboru so za to odlične možnosti. Res je, dobili smo prelepe prostore. V njih delajo nadarjeni in predani ljudje. Vendar je biti šef takšne ustanove precej daleč od pravljice. To je predvsem velika odgovornost spoštovati, razumeti in negovati vse to, kar smo od selitve v nove prostore skupaj ustvarili, in hkrati vse, kar je bilo ustvarjeno še prej. Mojca Redjko je gledališče zelo uspešno popeljala do statusa enega najbolj prepoznavnih gledališč v Evropi v pičlih petih letih. To je izjemen dosežek in hkrati sad dela izjemnih ljudi, predvsem glede

na dejstvo, da smo v resnici zelo majhen kolektiv.

Mimogrede, zbor res imamo, vendar moram poudariti, da je nastal spontano, iz preproste potrebe skupaj ustvarjati še "za zabavo". To je pokazatelj nečesa - ta ustvarjalni kolektiv si zasluži urejene delovne razmere v obliki podpore tudi na občinski in državni ravni. Nisem predstavnik zaposlenih in govorim v svojem imenu, ampak eno leto in pol nenavadnega političnega pregovarjanja ne vpliva dobro na nikogar. V tem vidim tudi težavo današnje slovenske družbe - premalo smo ponosni na lastno kulturo in lastne dosežke. Ko se določena ideja razcveti, pa naj bo v znanosti, umetnosti, gospodarstvu ali športu, to namreč ni dovolj. Za to smo odgovorni vsi po vrsti - če hočemo kot narod postati prepoznavni, se moramo sami naučiti prepoznavati in skrbno negovati talente, ki jih imamo na tako majhnem prostoru neverjetno veliko (ne samo na področju lutkovne umetnosti). Za to je potrebno veliko sprememb, ampak vedno je treba začeti pri sebi. Vsem razbitim skodelicam navkljub.

Vse dobro!

Elena